

kakeršne še nikoli prej, in vrhu tega glavnici dodati 200 gld. v gotovini. Vse imetje glavnice znaša tedaj 7200 gld. v pisanih denarne vrednosti in 500 gld. v gotovini. Čistih dohodkov z obrestimi vred je bilo 1320 gld. 85 kr., iz prejšnjega leta pa je ostalo v gotovini 584 gld. 38 kr., torej skupaj 1905 gld. 23 kr. Troški so znašali 1036 gld. 72 kr., in gotovine je ostalo 868 gld. 51 kr., kateri so na račun prihodnjega akademiškega leta v hranilnici shranjeni na obresti. V hranilnici je tudi vsota 500 gld., katera je bila po odborovih sklepih leta 1889./90. in 1890./91. dodana glavnici v gotovini. Odbor je zboroval osemkrat in je rešil 87 (prejšnje leto 71) vloženih prošelj; odbiti sta bili dve, drugim 85im se je dovolila vsota 809 gld. Najmanjša jednokratna podpora je bila 5 gld., največja 25 gld. Podpiranih je bilo 18 (prejšnje leto 12) slovenskih vseučiliščnikov: 8 pravnikov, 8 medicincev in 2 modroslovca. Po deželah jih je bilo 12 s Štajerskega, 5 s Kranjskega in jeden je bil s Primorskega. Koroškega Slovence, ki bi bil prosil podpore, to leto ni bilo, in sploh ni bil nobeden vpisan na vseučilišči. — Na čelu prekoristnemu društvu je g. prof. dr. Gregorij Krek, njega namestnik je g. prof. dr. H. J. Bidermann, tajnik g. Bogomil Krek; odborniki so gg.: Vinko Stergar, Hinko Šuklje, Emanuel Dereani, Fr. Eller, Anton Kunst.

IX. izkaz darov za Prešernov spomenik. ¹⁾		Prenesek	gld.
Márica Nadlišek, učiteljica v Trstu		„	10'—
Fr. Praprotnik, nadučitelj v Mozirji		„	1'—
Slovenski gimnazijci in obrtni učenci v Gradci dné 23. vélikega travna			
1891. leta		„	5'50
Fr. Žmavec, c. kr. avskultant v Gradci		„	1'—
Anton Mirnik, c. kr. poštni praktikant v Gradci		„	1'—
Božidar Kurboš, vojak v Gradci		„	1'—
Slovenski gimnazijci in obrtni učenci v Gradci dné 12. grudna		„	4 60
Skupaj			gld. 719'39

Ilirska dōba v arheologiji. Še sedaj ni izginila iz šolskih knjig napačna trditev, da so v raznih prazgodovinskih dōbah tudi razna ljudstva bivala po srednji Evropi, n. pr., da so bili prebivalci mostišč fínske národnosti, izdelovalci brona pa Kelti. In vender ni nič naravnejšega, nego da je jedno in isto ljudstvo prebilo vse razne kulturne dōbe ter izpreminjalo svoje orožje, šege in stauovanja nekoliko zaradi napredujoče omike, nekoliko po zunanjem vplivu z Grškega in iz Italije. Najveljavnejši sedanji arheologi so tega mnenja, da se prebivalstvo srednje Evrope po zadnji ledeni dōbi ni nič izpremenilo, nego da se je izpreminjala le njegova kultura.

Samó ker se bojé Slovanov, trudili so se nemški učenjaki dokazati, da so neposredno pred Rimljani stanovali Kelti po južni Nemčiji in Avstriji ter so radi imenovali broneno dōbo tudi „keltsko“. Zgodovina pa ničesar ne vé o Keltih (odnosno Galcih) po naših krajih pred letom 400. pr. Kr., nego vé samó to, da so v starodavnih časih stanovali Ilirci na obeh stranéh Jadranskega morja in tudi na njega severni stráni. Zató je najprej hrvaški arheolog Šime Ljubić, ravnatelj arheološkega muzeja v Zagrebu, imenoval broneno dōbo „ilirsko“, in temu so pritrdili tudi italijanski arheologi, ki so našli v severo-italijanskih nekropolah (n. pr. v Villanovi pri Bologni, ali pa v Certosi pri sedanjem bolonjskem pokopališči) popoluoma jednake starinske predmete, kakeršni se nahajajo na severni in vzhodni stráni Jadranskega morja.

Izrazu „ilirska dōba“ se tudi ne upirajo več novejši nemški arheologi, kakor je videti iz M. Hörnesovega sestavka »Geographisch-urgeschichtliche Parallelen« (Mitthei-

¹⁾ Glej »Ljublj. Zvon« 1891., str. 702.

lungen der geogr. Gesellschaft in Wien 1892, pg. 34—40). Ker se je kultura pred Kr. počasi pomikala od juga proti severu, zato razločuje Hörnes nastopne štiri pasove: 1. južno-sredozemeljski pas, ki obseza kulturo starih Egipčanov in Feničanov; 2. severno-sredozemeljski pas, obsezajoč kulturo starih Grkov, Italcev in Ilircev; 3. južno-dunavski pas (kultura Ilircev in Galcev) in 4. severno-dunavski ali severno-evropski pas z germansko kulturo.

Ilirsko kulturo nahajamo torej v drugem in tretjem pasu, in zato je bila med vsemi najbolj razširjena. Dočim so se Grki in Italci v primeroma kratkem času otresli železne dóbe, trajala je pri Ilircih na vzhodu in pri Keltih na zapadu precéj dolgo, in od obeh so jo potem vzprejeli Germani. Hörnes poudarja, da ni še „niti iz daleko zadosti spoznano in preiskano, kako važna je bila naloga Ilircem v tako imenovani hallstattski dóbi.“ To se tudi ne bode zgodilo, dokler se znanstveno ne preiščejo Albanija, Makedonija in Trakija. Do sedaj se je znanstveno kopalo le v gorenji Italiji, Istri, po jugovzhodnih alpskih deželah, po Hrvaškem in po Bosni. Med temi deželami in med Grecijo zijá prazni trikotnik Preveza-Solun-Novipazar, katerega naj bi avstrijski učenjaki preiskali in odkrili v arheološkem pomenu.

Ilirci so iz početka le vzprejemali kulturo od Grkov in Italcev, pozneje pa so v mnogih stoletjih razvili samostalno kulturo in so jo posredovali severneje bivajočim Germanom. To potrjujejo najnovejše izkopine v Olimpiji v Peloponezu. Tam so izkopali na mestu, kjer so stali nekdanji olimpijski bogovi, v globočji plasti mnogo takih starin (večinoma votivne kipe od brona), ki so po obliki in delu popolnoma podobni bosenskim iz nekropole pri Glasinci. Starine iz bosenskih gomil, n. pr. jeden bronast šlém, in iz óne globočje plasti v Olimpiji kažejo neko čudno zmes starejše bronaste kulture in mlajših elementov. Po Hörnesovem mnenju je to produkt pomešanja dveh različnih národov. (Primeri: G. Stratimirović, Opis polja Glasinca, „Glasnik muzeja v Bosni i Hercegovini“, knjiga IV., 1891.).

Hörnes namreč trdi, da so bili Ilirci prvotni prebivalci severnega dela balkanskega polotoka, Ligurci pa severnega dela apeninskega polotoka, dočim so Grki-Italci prvotno stanovali ob srednjem Dunavu. Odtod so se Grki-Italci izselili proti jugu in ob severnem delu Jadranskega morja razcepili na dvojce: Grki so zadeli na Ilirce, Italci pa na Ligure. Že tedaj sta imela oba národa, ki sta bila napósled klasiška, posebno broneno kulturo, katera pa ni bila kaj razvita. Ostanki te kulture se nahajajo po gorenje-italskih „terramarah“, t. j. na otokih sredi umetno narejenih jezer. Šele potem, ko so se Grki in Italci stalno naselili na južni strani Balkana in Apenina, dosegli so višjo kulturo, izumili poseben zlog v ornamentiki in kovali železo. To pomnoženo kulturo so potem Ilirci posredovali prebivalcem severne Evrope, vendar si jo tudi sami v kratkem času prisvojili takó popolnoma, da jim ni bilo nič več treba na posodo hoditi k južnim sosedom.

Spomina vredno je, da se v Hallstadtu ni našlo nič predmetov od dragih kovin, a na Glasinci so našli že srebrno fibulo, srebrno verižico in zlato spiralno cevčico. Predmeti iz dežel med Apeninom, severnimi Predalpami, Črnim morjem in Helado imajo svoj posebni, jasno izobraženi značaj. Kultura v teh deželah je modificirana po grškem vplivu, ali pojavila se je na domačih tleh in ima svoj jedinstveni znak. Zató je popolnoma umevno in prav, da ta kultura dobí tudi svoje posebno ime. Kakor že rečeno, vzprejeli so italijanski arheologi izraz „ilirska dóba“ (primeri: Dr. Marchesetti, Od Spljeta do Sarajeva, „Glasnik muzeja bosansko-hercegovačkoga“, knjiga III., I. 1891.), in sedaj so se sprijaznili z njim tudi nemški arheologi in ga predložili učenemu svetu v vzprejem in potrdilo (primeri: Hörnes, Hallstatt en Autriche, sa nécropole et sa civilisation“, Paris 1889, str. 336.).

S. R.

**